

Opolski
Wojewódzki
Konserwator
Zabytków

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu
ul. Piastowska 14, 45-082 Opole
tel. 77 45 24 433, e-mail: biuro@wuzopole.pl
www.wuzopole.pl

6414
20.12.2021

02.12.2021

Urząd Miejski w Grodkowie
Wpłynęło dnia:
2021-12-29
Zał.: 18 769/21
Podpis: [Signature]

GL

ZN.5180.56.2021.ISH

Opole, dnia 16.12.2021 r.

ZALECENIA POKONTROLNE

Wydane na podstawie art. 40 ust. 1 oraz art. 89 pkt. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.).

W dniu 01.10.2021 r. przeprowadzono kontrolę w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przez właściciela murów miejskich w Grodkowie, wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa opolskiego pod nr 684/63 z dnia 16.10.1963 r.

Kontrola została przeprowadzona przez Iwonę Stopińską-Hryniuk – starszego inspektora ochrony zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu, działającą z upoważnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu, w obecności przedstawiciela Gminy Grodków – Piotra Zajęca.

Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków wydaje następujące zalecenia pokontrolne dla Gminy Grodków właściciela murów miejskich w Grodkowie

1. odcinek kamiennego muru, do którego przylega garaż przy ul. Mickiewicza, oczyścić z farby olejnej oraz usunąć przyklejone do niego płyty kartonowo-gipsowe wraz z pianką uszczelniającą,
2. przeprowadzić naprawę murów w części północno-wschodniej przy placu zabaw poprzez przemurowanie poluzowanych cegieł i kamieni, uzupełnienie brakujących fragmentów muru od strony wewnętrznej (zachodniej),
3. usunąć porastające mury samosiewy traw, krzewów i drzew,
4. przeprowadzić cięcie pielęgnacyjne w koronach drzew rosnących przy murach.

Ustala się wykonanie powyższych zaleceń w terminie do dnia 30 czerwca 2022 r.

Zgodnie Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podejmowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, **wymaga uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków**, w związku z czym na powyższy zakres prac należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (OWKZ).

Uzasadnienie:

W dniu 01.10.2021 r. przeprowadzono kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w stosunku do właściciela murów miejskich w Grodkowie. Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z dnia

23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.; u.o.z.o.z.).

Czynności kontrolnych dokonała Iwona Stopińska-Hryniuk starszy inspektor z upoważnienia OWKZ. Ze strony właściciela stawił się inspektor Urzędu Miasta Grodków Piotr Zajac. Z kontroli sporządzono protokół, a następnie po odczytaniu dokonano jego podpisania. Do protokołu nie wniesiono uwag. W czasie kontroli wykonano dokumentację fotograficzną.

Mury miejskie w Grodkowie zbudowane zostały pod koniec XIII wieku w formie zbliżonym do owalu. Pierwotnie znajdowały się w nim cztery wieże bramne: Nyska i Wrocławska położone na linii głównego szlaku komunikacyjnego oraz wieże Ziębicka i Lewińska położone na szlaku z Ziębic do Lewina Brzeskiego. Ponadto przy bramie Wrocławskiej zbudowana została baszta więzienna. Do czasów współczesnych zachowały się znaczne odcinki murów od baszty więziennej na północy poprzez bramę Lewińską, do nie istniejącej dziś bramy Nyskiej na południu oraz do bramy Ziębickiej na zachodzie. Ok. 1600 roku oraz w latach 1664-71, po zniszczeniach wojny trzydziestoletniej mury, zostały odnowione. Na początku XIX wieku zasypano fosę oraz odnowiono zachowane wieże bramne i basztę więzienną. Zachowane do dziś mury zbudowane zostały z kamienia polnego, który na znacznych odcinkach na przestrzeni wieków był przemurowany cegłą.

Podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości powodujące zniszczenia zabytku i stanowiące zagrożenie utraty jego wartości zabytkowych. Stwierdzono, że w jednym z garaży przy ulicy Mickiewicza, który zosiął dobudowany do murów miejskich, ściana średniowiecznego muru została pomalowana farbą olejną oraz przyklejono na piankę montażową płytę kartonowo-gipsową. Na odcinku od bramy Ziębickiej w stronę południową mur kamienny jest mocno porośnięty samosiewami traw, które porastają zwieńczenie oraz lico muru, miejscami rosną znacznej wielkości samosiewy drzew. Od strony parku rosnące tam drzewa sięgają gałęziami muru. Od strony południowej mur przylega do ogrodzonych działek prywatnych, na teren których nie udało się wejść. Stwierdzono jednak rosnące liczne samosiewy oraz znacznych rozmiarów drzewko rosnące na koronie murów. Od ulicy Wrocławskiej, równolegle z ulicą Szpitalną mur również porośnięty jest samosiewami, szczególnie od strony północnej, zarówno w zwieńczeniu jak i w spoinach pomiędzy cegłami i kamieniem. Na tym fragmencie zwieńczenie muru wykonano jako ceglane z wysuniętym gzymsem. Zarówno w zwieńczeniu jak i w samym murze stwierdzono liczne ubytkami cegły oraz kamienia. Na odcinku biegnącym przy placu zabaw widoczne są leżące kamienie odpadające z muru. Za bramą Lewińską aż do kolejnej części współczesnego muru jest w stanie dobrym, wymaga jedynie usunięcia ze zwieńczenia rosnących samosiewów oraz przycinki gałęzi drzew rosnących przy murach. Za rondem, wzdłuż ulicy Kasztanowej rozpoczyna się fragment muru kamiennego, zwieńczonego płytą betonową zbrojoną prętem. Stan muru na tym fragmencie jest dostateczny, nieprawidłowości jakie stwierdzono to rosnące na murze samosiewy. Na kolejnym odcinku do ulicy Mickiewicza mur nie był dostępny ze względu na zamknięty obiekt Domu Pomocy Społecznej, jednakże z odległości stwierdzono, że głównym problemem są rosnące na zwieńczeniu samosiewy.

Art. 5 u.o.z.o.z. stanowi, iż opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega m.in. na zapewnieniu warunków: zabezpieczenia i utrzymania zabytku

oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

Mury miejskie w Grodkowie wymagają podjęcia prac zabezpieczających przed dalszą degradacją substancji zabytkowej, wobec czego należy wykonać określone w niniejszych zaleceniach czynności.

Ad pkt 1. W garażu dobudowanym do murów miejskich przy ul. Mickiewicza kamienny mur został pomalowany farbami olejnymi oraz przyklejono do niego płyty kartonowo-gipsowe, które są elementem współczesnym, niedopuszczalnym do stosowania na średniowiecznych murach. Z tego względu, na powyżej wskazanym odcinku należy oczyścić mur z farby olejnej oraz usunąć przyklejone do niego płyty kartonowo-gipsowe wraz z pianką uszczelniającą.

Ad pkt 2. Na fragmentach murów, w szczególności przy istniejącym placu zabaw pomiędzy basztą a bramą Lewińską, cegła oraz kamień odspajają się i mur ulega stopniowej degradacji. W celu zahamowania tego procesu, konieczne jest przemurowanie poluzowanych cegieł i kamieni oraz uzupełnienie brakujących fragmentów muru od strony wewnętrznej (zachodniej).

Ad pkt 3. Na odcinkach murów pojawiły się samosiewy traw, krzewów a nawet drzew, których korzenie wrastają pomiędzy spoiny niszcząc je i powodując odspajanie się poszczególnych elementów. Z tego względu należy dokonać przeglądu całego muru miejskiego i usunąć samosiewy porastające korony oraz lica murów.

Ad pkt 4. Przy murach miejskich we fragmentach znajdujących się w parku oraz przy ogrodach prywatnych rosną znacznych rozmiarów drzewa. Nie stwierdzono aby korzenie uszkadzały mury, natomiast nie pielęgnowane korony drzew zahaczają gałęziami o kurtyny muru, co przy większych wiatrach może powodować uszkodzenia. Aby zapobiec uszkodzeniu zabytku konieczne jest przeprowadzenie cięcia pielęgnacyjnego w koronach drzew rosnących przy średniowiecznych murach.

Brak realizacji wymienionych działań grozi pogorszeniem stanu zachowania zabytkowych murów miejskich. Zasadniczym problemem występującym w zabytkowej budowlu są porastające mury samosiewy, które nie usuwane systematycznie mogą przyczynić się do destrukcji zabytku. Problem stanowią również gałęzie drzew parkowych oraz w przylegających do murów ogrodach, które mogą spowodować znaczne uszkodzenia zabytkowej substancji. Ponadto fragmenty murów, szczególnie od strony wschodniej, na północ od bramy Lewińskiej, są w gorszym stanie, prawdopodobnie ze względu na przemieszczanie się po nich bawiących się dzieci, które wchodząc na mur odrywają osłabione jego elementy.

Art. 4 pkt 2 i 3 u.o.z.o.z. nakłada na wojewódzkiego konserwatora zabytków obowiązek podejmowania działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku oraz udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków. Wykonanie działań wskazanych w niniejszych zaleceniach pokontrolnych przyczyni się do zatrzymania procesu destrukcji, wpływając na ustabilizowanie oraz znaczące polepszenie warunków dla przetrwania zabytku. Wskazany w przedmiotowych zaleceniach pokontrolnych zakres prac ma charakter prewencyjny, zapobiegający dalszemu niszczeniu i degradacji zabytku.

Wartość zabytku zobowiązuje organ ochrony zabytków do podjęcia działań mających na celu zabezpieczenie substancji materialnej obiektu wpisanego do rejestru zabytków. W związku z tym, zgodnie z art. 40 ust. 1 u.o.z.o.z., na podstawie ustaleń wynikających z kontroli, w przypadku gdy zabytek jest w nieodpowiednim stanie zachowania, wojewódzki konserwator zabytków może wydać zalecenia pokontrolne kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w określonym terminie, o ile ich charakter nie uzasadnia wydania decyzji, o której mowa w art. 49. ww. ustawy. Z uwagi na konieczność niezwłocznego zabezpieczenia zabytku organ wskazał najpilniejsze prace, o które należy przeprowadzić celem uratowania obiektu. Rodzaj wskazanych prac to proste i nieskomplikowane czynności powstrzymujące niszczenie zabytku. Przedstawione w punktach 1-4 zalecenia stanowią podstawowy zakres działań na pierwszym etapie, niewymagający wydania decyzji w trybie art. 49 u.o.z.o.z.

Wskazane w zaleceniach pokontrolnych działania wynikają z obowiązku sprawowania przez właściciela należytej opieki nad zabytkiem, który nakładają na właściciela zapisy art. 5 pkt 3 i 4 u.o.z.o.z.. Zgodnie z treścią ww. artykułu opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie oraz korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

Z uwagi na wartości artystyczne, naukowe i historyczne potwierdzone poprzez wpis do rejestru zabytków woj. opolskiego, Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków wskazuje, że należy podjąć bezzwłocznie wymienione w niniejszych zaleceniach pokontrolnych prace zmierzające do zabezpieczenia uszkodzonej substancji zabytkowej obiektu oraz poprawy jego stanu zachowania mające na celu utrwalenie zabytku.

OPOLSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Eżbieta Molak

Pouczenie:

Na podstawie art. 40 ust. 2a. Kontrolowana osoba fizyczna lub kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zaleceń, może zgłosić pisemnie umotywowane zastrzeżenia do zaleceń pokontrolnych oraz dodatkowe wyjaśnienia lub przedstawić dodatkową dokumentację.

Na podstawie art. 40 ust. 2b. Wojewódzki konserwator zabytków, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych:

1) zmienia zalecenia pokontrolne i przekazuje je wraz z uzasadnieniem kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej – w przypadku stwierdzenia zasadności całości lub części zastrzeżeń albo

2) odmawia zmiany zaleceń pokontrolnych i swoje stanowisko wraz z uzasadnieniem przekazuje kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej – w przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń w całości.

Zgodnie z art. 107e. 1. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.) kto wbrew obowiązкови nie wykonuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 40 ust. 1, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 50 000 zł. Karę pieniężną, o której mowa w ust. 1, nakłada w drodze decyzji organ ochrony zabytków, który wydał zalecenia pokontrolne.

Zgodnie z art. 40.2. ww. ustawy Wojewódzki konserwator zabytków może odstąpić od wydania zaleceń pokontrolnych i wydać decyzję, o której mowa w art. 43, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 1, art. 49 ust. 1 lub art. 50 ust. 1.

Otrzymują (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru):

1. Gmina Grodków
ul. Warszawska 29
49-200 Grodków

Aa (ISH)